

Ενωσιακό Δίκαιο για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και έργων

**Σεμινάριο για δικαστές
19 Φεβρουαρίου 2021**

**Στέφανος Αμπατζής
Αναπληρωτής Προϊστάμενος Μονάδας
Ένσωμάτωση και Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Γενική Διεύθυνση Περιβάλλον (ENV.E.1)**

Διάρθρωση της παρουσίασης

1. Εισαγωγή

2. Οδηγία 2011/92 (ΕΠΕ)

3. Οδηγία 2001/42 (ΣΠΕ)

Ιστορική/διεθνής προοπτική

- US National Environmental Protection Act (1969)
- Οδηγία ΕΠΕ (1985)
- UNEP Guidelines Goals and Principles of EIA (1987)
- Σύμβαση του Έσπο (έγκριση 1991 — έναρξη ισχύος 1997)
- Διακήρυξη του Ρίο για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (1992)
- 1η τροποποίηση της οδηγίας ΕΠΕ (1997)
- Υπόθεση του έργου Gabčíkovo–Nagymaros (απόφαση Διεθνούς Δικαστηρίου 1997)
- Σύμβαση του Ώρχους (έγκριση 1998 — έναρξη ισχύος 2001)
- Οδηγία ΣΠΕ (2001)
- Πρωτόκολλο ΣΠΕ στη σύμβαση του Έσπο (έγκριση 2003 — έναρξη ισχύος 2010)
- Υπόθεση εργοστασίων χαρτοπολτού (απόφαση Διεθνούς Δικαστηρίου 2010): η ΕΠΕ εντάσσεται στο διεθνές εθιμικό δίκαιο
- 2η και 3η τροποποίηση της οδηγίας ΕΠΕ (2003 και 2009)
- Κωδικοποίηση οδηγίας ΕΠΕ (2011)
- Αναθεωρημένη οδηγία ΕΠΕ (2014)
- Αξιολόγηση της οδηγίας ΣΠΕ (σε εξέλιξη)

Στόχοι των οδηγιών ΣΠΕ/ΕΠΕ

Οδηγία ΣΠΕ

Εξασφάλιση **υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος**. Συμβολή στην **ενσωμάτωση περιβαλλοντικών διαστάσεων** στην προετοιμασία σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης.

Οδηγία ΕΠΕ

Προστασία του **περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής / της ανθρώπινης υγείας**.

Κατευθυντήρια αρχή τόσο της ΕΠΕ όσο και της ΣΠΕ:

Τα σχέδια, τα προγράμματα και τα έργα που **ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον** υπόκεινται σε εκτίμηση.

Περιβαλλοντικές εκπληρώσεις σε επίπεδο ΕΕ

Νομολογία της ΕΕ σχετικά με τις οδηγίες ΕΠΕ/ΣΠΕ

Νομολογία ως αποτέλεσμα:

- προσφυγών δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ (Επιτροπή κατά κρατών μελών)
- αιτήσεων προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ

Οδηγία ΕΠΕ

- πλούσια νομολογία (άρθρο 258 και άρθρο 267 ΣΛΕΕ)
- σχετικά με τους στόχους και τις βασικές αρχές, τους ορισμούς (π.χ. «έργο», «άδεια»), τον έλεγχο (κριτήρια / κατώτατα όρια, σωρευτικές επιπτώσεις), τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, κατηγορίες έργων των παραρτημάτων I και II)

Οδηγία ΣΠΕ

- Αποφάσεις σχεδόν αποκλειστικά στο πλαίσιο του άρθρου 267 ΣΛΕΕ
- Κυρίως σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας

Διάρθρωση της παρουσίασης

1. Εισαγωγή

2. Οδηγία 2011/92 (ΕΠΕ)

3. Οδηγία 2001/42 (ΣΠΕ)

Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ)

Κωδικοποίηση **οδηγίας 2011/92/ΕΕ**:

- ❖ Αρχική οδηγία ΕΠΕ 85/337/ΕΟΚ
- ❖ Οδηγία 97/11/ΕΚ
 - ✓ ευθυγράμμιση με τη σύμβαση του Έσπο
 - ✓ κριτήρια επιλογής για τον έλεγχο
- ❖ Οδηγία 2003/35/ΕΚ — ευθυγράμμιση με τη Σύμβαση του Ωρχους (συμμετοχή του κοινού)
- ❖ Οδηγία 2009/31/ΕΚ — τροποποίηση των παραρτημάτων ώστε να συμπεριληφθούν έργα αποθήκευσης και μεταφοράς CO₂

Οδηγία 2014/52/ΕΕ για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/92/ΕΕ με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της διαδικασίας ΕΠΕ

Αναθεώρηση της οδηγίας 2011/92/ΕΕ

Μετά από 25 χρόνια εφαρμογής, η οδηγία ΕΠΕ δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά, ενώ η πολιτική και το νομικό και το τεχνικό πλαίσιο έχουν εξελιχθεί σημαντικά.

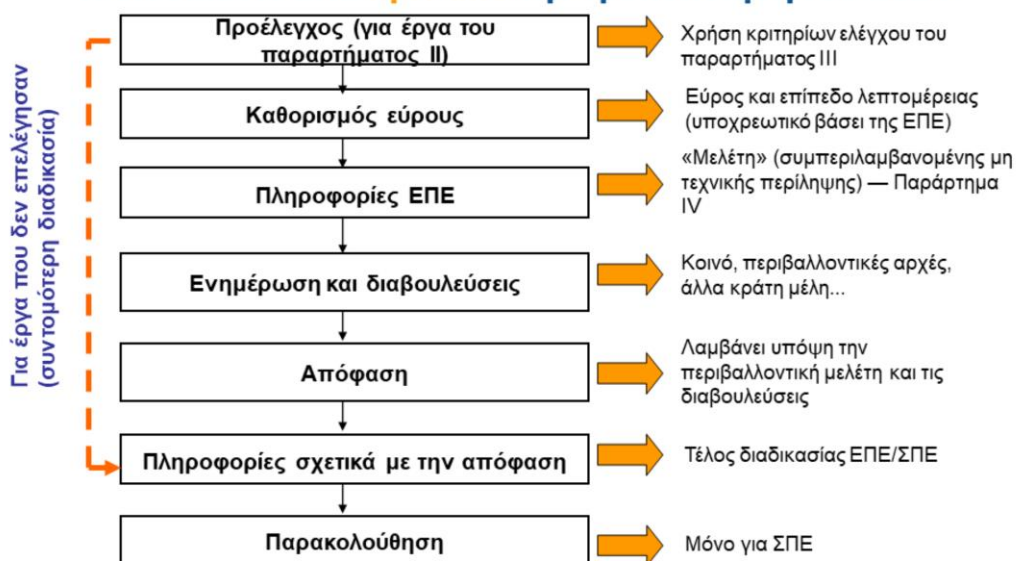

Στόχος:

Ενίσχυση **αποτελεσματικότητας** και **αποδοτικότητας** της ΕΠΕ και:

- διόρθωση ελλείψεων·
- αποτύπωση των τρεχουσών περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών αλλαγών και προκλήσεων στη νομοθεσία·
- ευθυγράμμιση της οδηγίας με τις αρχές της έξυπνης νομοθεσίας·
- ευθυγράμμιση με τη νομολογιακή πρακτική των δικαστηρίων.

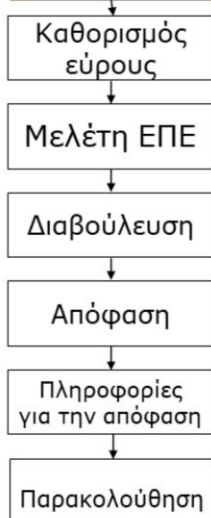
Η διαδικασία ΕΠΕ πριν από την τροποποίηση του 2014

Η διαδικασία ΕΠΕ μετά την τροποποίηση του 2014

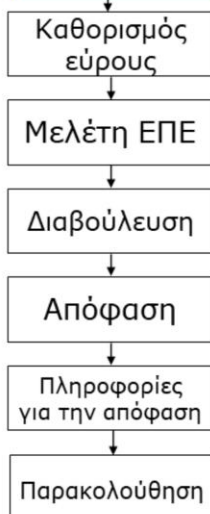
Προέλεγχος

Αρχές και διαδικασία ελέγχου

- **Κατώτατα όρια** για να αποφασιστεί πότε απαιτείται διαδικασία ελέγχου για τα έργα, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά κριτήρια του παραρτήματος III (άρθρο 4 παρ. 3).
- **NEO:** Κατάλογος πληροφοριών που παρέχει **ο κύριος του έργου** (άρθρο 4 παρ. 4 και παράρτημα II.A).
- **NEO: Περιεχόμενο** της απόφασης ελέγχου (άρθρο 4 παρ. 5):
 - ✓ βάσει των πληροφοριών που παρασχέθηκαν από τον κύριο του έργου.
 - ✓ λαμβάνονται υπόψη, κατά περίπτωση, τα αποτελέσματα των προκαταρκτικών ελέγχων/εκτιμήσεων [οδηγία ΣΠΕ, οδηγία για τους οικοτόπους, οδηγία για τα ύδατα].
 - ✓ χρήση κριτηρίων του παραρτήματος III για κάθε απόφαση ελέγχου (βλ. C-87/02 και C-75/08).
 - ✓ απουσία ΕΠΕ: μέτρα/χαρακτηριστικά για την αποφυγή ή την πρόληψη σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων («εξατομικευμένη» προσέγγιση του έργου).
- **NEO: Χρονοδιάγραμμα** απόφασης (άρθρο 4 παρ. 6):
 - ✓ 90 ημέρες (από την εκ μέρους του κυρίου του έργου υποβολή όλων των απαιτούμενων πληροφοριών).
 - ✓ Δυνατότητα παράτασης σε εξαιρετικές περιπτώσεις (γραφώς, με ενημέρωση του κυρίου του έργου για τους λόγους της παράτασης και την αναμενόμενη νέα ημερομηνία).

Προέλεγχος

Έλεγχος — Παραρτήματα II.A & III

■ Παράρτημα II.A: ΝΕΟ:

- ✓ Περιγραφή του «όλου» έργου
- ✓ Περιγραφή των περιβαλλοντικών πτυχών που ενδέχεται να θιγούν σοβαρά.
- ✓ Περιγραφή πιθανών σημαντικών επιπτώσεων που το έργο ενδέχεται να προκαλέσει στο περιβάλλον.
- ✓ Δυνατότητα συμπερίληψης μέτρων/χαρακτηριστικών για την αποφυγή ή την πρόληψη σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων («εξατομικευμένη» προσέγγιση του έργου).

■ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Επικαιροποιημένα/νέα κριτήρια

1. Χαρακτηριστικά των έργων

- ✓ Μέγεθος και σχεδιασμός, χρήση φυσικών πόρων, κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία, κίνδυνος σοβαρών ατυχημάτων/καταστροφών, σώρευση επιπτώσεων με υφιστάμενα/εγκεκριμένα έργα κ.λπ.

2. Χωροθέτηση των έργων

- ✓ Εξέταση του «όλου» έργου (συμπεριλαμβανομένου υπογείως/υπεδάφους) σε ΟΛΑ τα στάδια (κατασκευή, λειτουργία, κατεδάφιση).
- ✓ Συνεκτίμηση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος, τοπίων και τόπων πολιτιστικής κληρονομιάς κ.λπ.

3. Τύπος και χαρακτηριστικά των ενδεχόμενων επιπτώσεων

- ✓ Μέγεθος/χωρικές επιπτώσεις, ένταση/πολυπλοκότητα, αναμενόμενη έναρξη, δυνατότητα μείωσης των επιπτώσεων κ.λπ.

C-411/17, υπόθεση Doel (1): έννοια του έργου

- Βάσει νόμου του 2003, κάθε ατομική άδεια εκμετάλλευσης και βιομηχανικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας λήγει σαράντα έτη μετά τη θέση σε λειτουργία του αντίστοιχου σταθμού.
- Το 2015, νέος νόμος τροποποιεί το χρονοδιάγραμμα εγκατάλειψης της πυρηνικής ενέργειας, μεταθέτοντας κατά δέκα έτη την προθεσμία για την παύση βιομηχανικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τους σταθμούς Doel 1 και Doel 2.
- Προδικαστικό ερώτημα για την έννοια του «έργου», μεταβολή ή επέκταση έργου και υπαγωγή σε ΕΠΕ.
- Ο όρος «έργο» αφορά εργασίες ή επεμβάσεις που τροποποιούν τα πράγματα στον συγκεκριμένο χώρο.
- Μέτρα τήρησης των σύγχρονων προτύπων ασφαλείας και εργασίες εκσυγχρονισμού συνδέονται άρρηκτα και αποτελούν, από κοινού, τμήμα του ίδιου έργου.

C-411/17, υπόθεση Doel (2): μεταβολή ή επέκταση έργου

- Όσον αφορά το σημείο 24 του παραρτήματος I της οδηγίας ΕΠΕ, από το γράμμα και την οικονομία αυτού προκύπτει ότι αναφέρεται σε **μεταβολή ή επέκταση** έργου η οποία, ιδίως λόγω της φύσεως ή της εκτάσεώς της, προκαλεί παρόμοιους, από απόψεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων, κινδύνους με το ίδιο το έργο.
- Εν προκειμένω, τα επίμαχα στην κύρια δίκη μέτρα (10ετής παράταση της άδειας σε συνδυασμό με τις σημαντικές εργασίες ανακαίνισης λόγω της παλαιότητας των σταθμών αυτών και της υποχρέωσης συμμόρφωσή προς τα πρότυπα ασφαλείας) έχουν **παρόμοια**, από απόψεως κινδύνου περιβαλλοντικών επιπτώσεων, έκταση με αυτή της αρχικής θέσης σε λειτουργία των εν λόγω σταθμών.

C-411/17, υπόθεση Doel (3): πλείονα στάδια

- Όταν το εθνικό δίκαιο προβλέπει ότι η **διαδικασία χορήγησης αδείας περιλαμβάνει πλείονα στάδια**, η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός έργου πρέπει, καταρχήν, να γίνεται μόλις καταστεί δυνατόν να επισημανθούν και να αξιολογηθούν όλα τα αποτελέσματα που μπορεί να έχει το έργο στο περιβάλλον.
- Όταν το ένα από τα στάδια αυτά αποτελεί την **κύρια** απόφαση και το έτερο **εκτελεστική απόφαση**, η οποία δεν μπορεί να βαίνει πέραν των παραμέτρων που καθορίστηκαν με την κύρια απόφαση, τα αποτελέσματα που μπορεί να έχει το έργο στο περιβάλλον πρέπει να επισημαίνονται και να αξιολογούνται κατά τη διαδικασία που αφορά την κύρια απόφαση. Μόνον εφόσον τα αποτελέσματα αυτά δεν είναι δυνατό να επισημανθούν παρά μόνο κατά τη διαδικασία που αφορά την εκτελεστική απόφαση, τότε η αξιολόγηση πρέπει να πραγματοποιείται κατά τη διαδικασία αυτή.

Επίπεδο κατώτατων ορίων – νομολογία

- Τα κράτη μέλη διαθέτουν επίπεδο διακριτικής ευχέρειας για τον καθορισμό κατώτατων ορίων ή κριτηρίων **ΑΛΛΑ περιορίζονται** από την υποχρέωση (άρθρο 2 παρ. 1) να υποβάλλουν σε εκτίμηση επιπτώσεων έργα που, λόγω, μεταξύ άλλων, της φύσης, του μεγέθους ή της θέσης τους, ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (C-244/12, *Salzburger Flughafen*, C-531/13, *Kornhuber κ.λπ.*, σκέψεις 40-41).
- Σκοπός των κατώτατων ορίων / κριτηρίων είναι να συμβάλουν στον έλεγχο και **όχι να εξαιρέσουν κατηγορίες έργων** ΕΚΤΟΣ ΕΑΝ αυτά, θεωρούμενα στο σύνολό τους, δεν είναι πιθανό να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις (π.χ. C-392/96, *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας*, C-66/06, *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας*).
- Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη **όλα τα σχετικά** κριτήρια επιλογής του παραρτήματος III όταν καθορίζουν κριτήρια ή κατώτατα όρια για έργα του παραρτήματος II (C-66/06, *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας*, C-255/08, *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών*, C-435/09, *Επιτροπή κατά Βελγίου*, C-531/13, *Kornhuber κ.λπ.*). 17

Σωρευτικά αποτελέσματα & «όλο» έργο — νομολογία

- Η **κοινή θεώρηση πλειόνων έργων** επιβάλλεται ιδίως όταν αυτά συνδέονται, αλληλοστηρίζονται ή οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους αλληλοκαλύπτονται (C-147/07, *Ecologistas en Acción-CODA*· C-205/08, *Alpe Adria*).
- Είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη τα **σωρευτικά αποτελέσματα** τέτοιου είδους έργων τα οποία συνδέονται μεταξύ τους κατά τρόπο αντικειμενικό και χρονολογικό (C-244/12, *Salzburger Flughafen*).
- Ως εκ τούτου, οι εργασίες αναμόρφωσης ενός αεροδρομίου του οποίου ο διάδρομος απογείωσης και προσγείωσης έχει μήκος 2 100 m ή περισσότερο είναι όχι μόνον οι εργασίες που αποσκοπούν στην επιμήκυνση του διαδρόμου, αλλά όλες οι εργασίες που αφορούν τα κτίρια, τις εγκαταστάσεις ή τον εξοπλισμό αυτού του αεροδρομίου, εφόσον μπορούν να θεωρηθούν, ιδίως λόγω της φύσης, της σημασίας ή των χαρακτηριστικών τους, ως αναμόρφωση του ίδιου του αεροδρομίου. Αυτό ισχύει, μεταξύ άλλων, για τις εργασίες που αποσκοπούν στη σημαντική αύξηση της δραστηριότητας του αεροδρομίου και της εναέριας κυκλοφορίας (C-2/07, *Abraham κ.λπ.*).

Καθορισμός εύρους — άρθρο 5 παρ. 2

Ακόμα προαιρετικό!

Ελάχιστες αλλαγές:

- Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πληροφορίες παρεχόμενες από τον κύριο του έργου (συμπεριλαμβανομένων της θέσης και της τεχνικής ικανότητας και των πιθανών επιπτώσεων).
- Η γνωμοδότηση θα πρέπει να αναφέρεται στο εύρος και στο επίπεδο λεπτομέρειας της έκθεσης ΕΠΕ.
- Απαιτείται διαβούλευση με τις περιβαλλοντικές **και** τις τοπικές/περιφερειακές αρχές.

Πληροφορίες μελέτης ΕΠΕ — άρθρο 5 παρ. 1

- Αντικατοπτρίζονται οι αλλαγές στο άρθρο 3 (εύρος ΕΠΕ).
- **NEO:** Για την αποφυγή της αλληλεπικάλυψης, ο κύριος του έργου πρέπει να λάβει υπόψη τα αποτελέσματα άλλων σχετικών εκτιμήσεων [οδηγία ΣΕΠΕ, οδηγία για τους οικοτόπους, οδηγία για τα ύδατα].
- Συγκεκριμένες πληροφορίες που παρέχονται από τον κύριο του έργου:
 - ✓ περιγραφή του έργου (τοποθεσία, σχεδιασμός, μέγεθος και άλλα σχετικά χαρακτηριστικά)·
 - ✓ περιγραφή των πιθανών σημαντικών επιπτώσεων·
 - ✓ περιγραφή των χαρακτηριστικών και/ή μέτρων του έργου που προτείνονται για την αποτροπή, την πρόληψη, τον μετριασμό και, ει δυνατόν, την αντιστάθμιση τυχόν σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων·
 - ✓ **NEO:** περιγραφή **εύλογων** εναλλακτικών λύσεων που μπορούν να εξεταστούν από τον κύριο του έργου, οι οποίες είναι σχετικές με το έργο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και αναφορά των βασικών επιχειρημάτων για την επιλεγείσα εκδοχή·
 - ✓ μη τεχνική περίληψη·
 - ✓ **NEO:** πρόσθετες πληροφορίες του παραρτήματος IV.

Προέλεγχος

Καθορισμός
εύρους

**Μελέτη
ΕΠΕ**

Διαβούλευση

Απόφαση

Πληροφορίες
για την απόφαση

Παρακολούθηση

Νέα στοιχεία στις πληροφορίες της μελέτης ΕΠΕ — Παράρτημα IV

- Στοιχεία για τους πόρους και την ενεργειακή απόδοση (IV παρ. 1 και IV παρ. 5).
- Οι εύλογες εναλλακτικές επιλογές περιλαμβάνουν βασικό σενάριο (IV παρ. 2 και IV παρ. 3)
- Εξέταση νέων περιβαλλοντικών ζητημάτων, όπως η κλιματική αλλαγή και η βιοποικιλότητα (IV παρ. 4 και IV παρ.5).
- Σώρευση επιπτώσεων [IV παρ.5 στοιχείο ε)].
- Εκτίμηση επικινδυνότητας ατυχημάτων/καταστροφών (IV.8).
- Λεπτομερέστερη περιγραφή των μέτρων μετριασμού/αντιστάθμισης, καθώς και εισαγωγή παρακολούθησης (IV παρ. 7).
- Μέθοδοι/στοιχεία και κατάλογος των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν (IV παρ. 6 και IV παρ. 10).

ΝΕΟ: Ποιότητα της μελέτης ΕΠΕ — άρθρο 5 παρ. 3

- Στόχος: διασφάλιση πληρότητας και ποιότητας της μελέτης ΕΠΕ.
- Τρόπος: διαμοιρασμός ευθύνης μεταξύ κυρίου του έργου και αρμόδιας αρχής (ΑΑ)
- Ειδικότερα: δύο σωρευτικές προϋποθέσεις:
 - ✓ ο κύριος του έργου εξασφαλίζει ότι η μελέτη ΕΠΕ συντάσσεται από ικανούς ειδικούς και
 - ✓ η ΑΑ εξασφαλίζει ότι διαθέτει ή, κατά περίπτωση έχει πρόσβαση σε επαρκή εμπειρογνωμοσύνη για την αξιολόγηση της μελέτης ΕΠΕ.
- Όπου απαιτείται, η ΑΑ ζητά από τον κύριο του έργου συμπληρωματικές πληροφορίες που αφορούν άμεσα στη διαμόρφωση αιτιολογημένου συμπεράσματος σχετικά με τις σημαντικές επιπτώσεις του έργου.

NEA στοιχεία στα άρθρα 6 και 7

- Διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής: σαφής αναφορά στις τοπικές και περιφερειακές αρχές ως φορείς των οποίων ζητείται η γνώμη.
- Ενισχυμένες διαδικασίες:
 - ✓ Ενημέρωση του κοινού ηλεκτρονικά και με δημόσιες ανακοινώσεις (άρθρο 6 παρ. 5)
 - ✓ Οι σχετικές πληροφορίες διατίθενται σε ψηφιακή μορφή στο κοινό μέσω, τουλάχιστον, μιας κεντρικής διαδικτυακής πύλης ή εύκολα προσπελάσιμων σημείων πρόσβασης, στο κατάλληλο διοικητικό επίπεδο (άρθρο 6 παρ. 5).
 - ✓ Εύλογα χρονοδιαγράμματα για τα διάφορα στάδια της λήψης αποφάσεων (άρθρο 6 παρ. 6).
 - ✓ Χρονοδιάγραμμα διαβούλευσης με το ενδιαφερόμενο κοινό για τη μελέτη ΕΠΕ — τουλάχιστον 30 ημερών (άρθρο 6 παρ. 7)
- Διασυνοριακές διαβουλεύσεις:
 - ✓ Οι διαβουλεύσεις μπορούν να διενεργούνται μέσω κατάλληλου κοινού οργάνου (άρθρο 7 παρ. 4).
 - ✓ Ορισμός χρονοδιαγραμμάτων δημόσιας διαβούλευσης (άρθρο 7 παρ. 5).

Τελική απόφαση — Άρθρα 8 και 8α

- Τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων και οι πληροφορίες που συλλέγονται λαμβάνονται **δεόντως** υπόψη στη διαδικασία αδειοδότησης.
- Περιεχόμενο της απόφασης **χορήγησης άδειας**:
 - ✓ **αιτιολογημένο συμπέρασμα** της ΑΑ σχετικά με τις σημαντικές επιπτώσεις του έργου·
 - ✓ περιβαλλοντικοί όροι που τίθενται στην απόφαση, περιγραφή των χαρακτηριστικών του έργου ή/και των μέτρων που προβλέπονται για να αποφευχθούν ή να μειωθούν και, ει δυνατόν, να αντισταθμισθούν τυχόν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, καθώς και τα μέτρα παρακολούθησης, όπως ενδείκνυται.
- Η απόφαση για **άρνηση χορήγησης άδειας** αναφέρει τους βασικούς λόγους της άρνησης.
- Η λήψη αποφάσεων αντικατοπτρίζει τα διαφορετικά συστήματα ΕΠΕ στην ΕΕ (άρθρο 8α παρ. 3 και αιτιολογική σκέψη 21): ανάγκη έκδοσης δεσμευτικής απόφασης ΕΠΕ ή ΕΠΕ ενσωματωμένη/μέρος της άδειας.

Η «εκτίμηση» αποτελεί θεμελιώδη υποχρέωση

- Η υποχρέωση εκτίμησης είναι ο πυρήνας της διαδικασίας (άρθρο 3, οδηγία ΕΠΕ).
- **Διαφέρει** από τις υπόλοιπες υποχρεώσεις της οδηγίας ΕΠΕ (συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών, διαβούλευση, δημοσιοποίηση και διασφάλιση της δικαστικής προσφυγής).

C-50/09, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας.

- Η έννοια αυτή μεταφράζεται πλέον σαφώς ως **«αιτιολογημένο συμπέρασμα»**.

Προέλεγχος

Καθορισμός
εύρους

Μελέτη ΕΠΕ

Διαβούλευση

Απόφαση

Πληροφορίες
για την απόφαση

Παρακολούθηση

NEO: Σύγκρουση συμφερόντων (άρθρο 9α)

- Τα ΚΜ υποχρεούνται να αποφεύγουν τη σύγκρουση συμφερόντων.
- Διασφαλίζουν ότι οι ΑΑ εκτελούν τα καθήκοντά τους με αντικειμενικό τρόπο και δεν βρίσκονται σε σύγκρουση συμφερόντων.
- Όταν η αρμόδια αρχή είναι επίσης ο κύριος του έργου:
 - ✓ διαχωρισμός καθηκόντων των αρχών.
 - ✓ Ελάχιστη υποχρέωση: Διαχωρισμός λειτουργιών (εντός εθνικού οργανισμού με διοικητικές αρμοδιότητες, διασφάλιση κατάλληλου διαχωρισμού αντικρουόμενων λειτουργιών).
- Έμπνευση: Υπόθεση Seaport (C-474/10)

NEO: Εξορθολογισμός περιβαλλοντικών εκτιμήσεων – άρθρο 2 παρ. 3

- Συντονισμένη ή κοινή διαδικασία, *όταν ενδείκνυται*, για εκτιμήσεις βάσει της οδηγίας ΕΠΕ και/ή των οδηγιών για τους οικοτόπους / για τα πτηνά (μόνο!).
- Για τις εκτιμήσεις στο πλαίσιο της οδηγίας ΕΠΕ και άλλης ενωσιακής νομοθεσίας (π.χ. οδηγίες για ΣΠΕ, ύδατα, βιομηχανικές εγκαταστάσεις, απόβλητα, Seveso, που απαριθμούνται στην αιτιολογική σκέψη 37), δυνατότητα εξορθολογισμένης εκτίμησης.
- Η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για τον εξορθολογισμό των διαδικασιών εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (2016).

Πληροφορίες για την τελική απόφαση — άρθρο 9

Όχι σημαντικές μεταβολές:

- Υποχρέωση ενημέρωσης του κοινού και των οικείων περιβαλλοντικών και τοπικών/περιφερειακών αρχών πάραυτα.
- Υποχρέωση διάθεσης στο κοινό (καθώς και στις περιβαλλοντικές και τοπικές/περιφερειακές αρχές) των σχετικών συγκεκριμένων πληροφοριών:
 - ✓ του περιεχομένου της τελικής απόφασης (καμία αλλαγή).
 - ✓ των κύριων λόγων (καμία αλλαγή).
 - ✓ **NEO**: Διατίθενται επίσης περίληψη των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων και οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο τα εν λόγω αποτελέσματα ενσωματώθηκαν ή έτυχαν διαφορετικού χειρισμού (ιδίως οι παρατηρήσεις που ελήφθησαν από το πληττόμενο κράτος μέλος).

**ΝΕΟ: Παρακολούθηση — άρθρο 8α παρ. 4
και αιτιολογική σκέψη 35**

- Απαίτηση ΜΟΝΟ για έργα με σημαντικές + αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- Πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης:
 - ✓ Ο κύριος του έργου πρέπει να εφαρμόσει μέτρα/χαρακτηριστικά για την αποτροπή, την πρόληψη, τη μείωση ή την αντιστάθμιση των σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων.
 - ✓ Τα ΚΜ καθορίζουν κατάλληλες διαδικασίες για την παρακολούθηση των εν λόγω επιπτώσεων:
 - είδος των προς παρακολούθηση παραμέτρων / διάρκεια παρακολούθησης: ανταποκρίνονται στη φύση, τη χωροθέτηση και το μέγεθος του έργου και στη σοβαρότητα των επιπτώσεων στο περιβάλλον·
 - χρήση υφιστάμενων ρυθμίσεων παρακολούθησης από ενωσιακό/εθνικό νομοθέτημα (για την αποφυγή αλληλεπικαλύψεων).

Άλλες τροποποιήσεις

- **Ορισμός** ΕΠΕ [άρθρο 1 παρ. 2 στοιχείο ζ)], βάσει νομολογίας (C-50/09).
- **Περιορισμός των εξαιρέσεων** (άρθρα 1 παρ. 3 και 4, άρθρο 2 παρ. 4 και 3):
 - ✓ έργα ή μέρος έργων που εξυπηρετούν **αποκλειστικά** σκοπούς άμυνας (βλ. και αιτιολογική σκέψη 19)·
 - ✓ έργα που εξυπηρετούν **αποκλειστικά** σκοπούς αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών πολιτικής προστασίας (αιτιολογική σκέψη 20).
 - ✓ έργα που έχουν εγκριθεί λεπτομερώς διά νόμου: εξαιρούνται μόνο ως προς τις απαιτήσεις δημόσιας διαβούλευσης (βλ. και αιτιολογική σκέψη 24).
- Τυποποιημένη διάταξη σχετικά με τις **κυρώσεις** (**νέο** άρθρο 10α): Τα ΚΜ διατυπώνουν κανόνες σχετικά με τις κυρώσεις που επιβάλλονται για παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της οδηγίας. Οι επιβαλλόμενες κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.
- Επικαιροποιημένη υποχρέωση **ενημέρωσης** της Επιτροπής (άρθρο 12 παρ. 2)
 - Κάθε 6 έτη αρχής γενομένης από τον Μάιο του 2023.
 - Πληροφορίες για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της ΕΠΕ (αριθμός ΕΠΕ / ελέγχων, μέση διάρκεια της διαδικασίας ΕΠΕ· γενικές εκτιμήσεις του μέσου άμεσου κόστους των ΕΠΕ, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων για τις ΜΜΕ).

Μεταβατικές διατάξεις Άρθρο 3 της οδηγίας 2014/52/ΕΕ

- Έργα για τα οποία ο έλεγχος ξεκίνησε πριν από τις 16 Μαΐου 2017 υπόκεινται στις διατάξεις της οδηγίας 2011/92/ΕΕ.
- Έργα για τα οποία:
 - ✓ ξεκίνησε ο καθορισμός εύρους ή
 - ✓ η μελέτη ΕΠΕ υποβλήθηκε από τον κύριο του έργου πριν από τις 16 Μαΐου 2017 υπόκεινται στις διατάξεις της οδηγίας 2011/92/ΕΕ.

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο (κατάσταση 20/1/2021)

😊 **Πλήρης κοινοποίηση** μέτρων μεταφοράς: 26 κράτη μέλη (πλην ΙΕ)

😞 **Πλήρης και ορθή μεταφορά?** Έλεγχος συμμόρφωσης ολοκληρώθηκε για 25 κράτη μέλη (πλην ΙΕ και LT).

Διαδικασία επί παραβάσει σε εξέλιξη εναντίον 21 κρατών μελών (AT, BE, BG, CY, CZ, DK, EE, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SE, SI, SK). Μόνο 1 κράτος μέλος (RO) έχει πλήρως και ορθώς μεταφέρει την οδηγία.

😞 **Πρόσβαση στη δικαιοσύνη**

Διαδικασία επί παραβάσει σε εξέλιξη εναντίον 13 κρατών μελών (BE, CZ, DK, HR, IT, CY, LU, HU, AT, FI, SE, SI, PL):

- προϋποθέσεις νομιμοποίησης για ΜΚΟ/κοινό.
- αποκλεισμός (π.χ. προηγούμενη συμμετοχή σε διαδικασία λήψης απόφασης, περιορισμοί στην έκταση του δικαστικού ελέγχου).
- για σύνθετες διαδικασίες, δυνατότητα προσφυγής κατά της τελικής πράξης.
- προσωρινά μέτρα.
- δικαστικές δαπάνες και προθεσμίες.

Προκλήσεις ως προς την εφαρμογή (1)

i. Μέτρα «παρακολούθησης»

- Προσδιορισμός της καταλληλότητάς τους (σημαντικές & αρνητικές επιπτώσεις)
- Τι συμβαίνει σε περίπτωση απρόβλεπτων επιπτώσεων

ii. Καθορισμός των «εύλογων» εναλλακτικών λύσεων

- Σχετικές με το έργο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του
- Ρόλος του καθορισμού εύρους

iii. Η έννοια του «αιτιολογημένου συμπεράσματος»

- Δεσμευτικός χαρακτήρας της «απόφασης» ΕΠΕ
- Εξέταση της ουσίας των συλλεγόμενων πληροφοριών και εκτίμηση της ανάγκης συμπλήρωσής τους

Προκλήσεις ως προς την εφαρμογή (2)

- iv. Διασφάλιση της αντικειμενικότητας της αρμόδιας αρχής
 - Διαχωρισμός της αρμόδιας αρχής από τον κύριο του έργου
 - Διαχωρισμός μεταξύ αντικρουόμενων λειτουργιών των αρμόδιων αρχών
- v. Συνδυασμός ΕΠΕ με άλλες εκτιμήσεις (ιδίως τη δέουσα εκτίμηση του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας για τους οικοτόπους)
 - Η οδηγία για τους οικοτόπους θα επωφελούνταν από τη διαδικασία / πρόσβαση στη δικαιοσύνη της ΕΠΕ
 - Η αξιολόγηση της οδηγίας για τους οικοτόπους θα καταστεί κρίσιμο μέρος της ΕΠΕ
- vi. Εκ των υστέρων ΕΠΕ
 - Delena Wells, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (C-215/06), Comune di Corridonia, **Doel**

Εκ των υστέρων ΕΠΕ - 1

- Σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας (άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ), οι αρμόδιες εθνικές αρχές υποχρεούνται να λαμβάνουν κάθε αναγκαίο μέτρο για να θεραπεύουν την παράλειψη ΕΠΕ, για παράδειγμα, αφαιρώντας ή αναστέλλοντας μια ήδη χορηγηθείσα άδεια, προκειμένου να πραγματοποιήσουν τέτοια εκτίμηση.
- Η υποχρέωση αυτή βαρύνει επίσης όσα εθνικά δικαιοδοτικά όργανα επιλαμβάνονται ενδίκων βοηθημάτων κατά εθνικής πράξης με την οποία δίνεται μια τέτοια άδεια.
- Οι δικονομικοί κανόνες που ισχύουν στην περίπτωση τέτοιων ενδίκων βοηθημάτων είναι ζήτημα της εσωτερικής έννομης τάξης κάθε κράτους μέλους δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση, πάντως, ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από τους κανόνες που διέπουν παρόμοιες περιπτώσεις εσωτερικής φύσεως (αρχή της ισοδυναμίας) και ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας).

Εκ των υστέρων ΕΠΕ - 2

- Όσα εθνικά δικαιοδοτικά όργανα επιλαμβάνονται τέτοιων ενδίκων βοηθημάτων οφείλουν, βάσει της εθνικής τους νομοθεσίας, να λαμβάνουν μέτρα προκειμένου να ανασταλεί η εκτέλεση ή να ακυρωθεί η άδεια έργου η οποία εκδόθηκε χωρίς προηγουμένως να τηρηθεί η υποχρέωση προς διενέργεια ΕΠΕ.
- Δεν είναι αντίθετοι προς το δίκαιο της Ένωσης εθνικοί κανόνες που επιτρέπουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, τη νομιμοποίηση παράτυπων, κατά το δίκαιο της Ένωσης, δραστηριοτήτων ή πράξεων.
- Ωστόσο, μια τέτοια δυνατότητα παρέχεται κατ' εξαίρεση και υπό την προϋπόθεση ότι δεν παρέχει στους ενδιαφερομένους την ευκαιρία να παρακάμψουν τους κανόνες του δικαίου της ΕΕ ή να αποφύγουν να τους εφαρμόσουν.
- Εθνικό δικαστήριο δύναται, να διατηρήσει κατ' εξαίρεση σε ισχύ τα αποτελέσματα μέτρων τα οποία θεσπίστηκαν κατά παράβαση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται από την οδηγία ΕΠΕ και την οδηγία 92/43, εφόσον η διατήρηση αυτή δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους συνδεόμενους με την ανάγκη να αποκλειστεί πραγματική και σοβαρή απειλή διακοπής του εφοδιασμού του εν λόγω κράτους μέλους με ηλεκτρική ενέργεια, η οποία δεν θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί με άλλα μέσα και εναλλακτικές λύσεις. Η διατήρηση της ισχύος των μέτρων αυτών μπορεί να διαρκέσει μόνον όσο χρονικό διάστημα είναι απολύτως αναγκαίο προκειμένου να αρθεί η εν λόγω παρανομία.

Στήριξη της Επιτροπής για καλύτερη εφαρμογή

- Έγγραφο καθοδήγησης για τον εξορθολογισμό των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων που διεξάγονται βάσει του άρθρου 2 παρ. 3 της οδηγίας για ΕΠΕ
- Συλλογή της νομολογίας του ΔΕΕ
- Ερμηνεία των ορισμών των κατηγοριών έργων των παραρτημάτων Ι και ΙΙ της οδηγίας ΕΠΕ
- Καθοδήγηση σχετικά με τα τρία βασικά στάδια της ΕΠΕ:
 - Έλεγχος
 - Καθορισμός εύρους
 - Μελέτη ΕΠΕ
- Οδηγίες σχετικά με την εφαρμογή της διαδικασίας ΕΠΕ για διασυνοριακά έργα μεγάλης κλίμακας
- Έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με την εφαρμογή εξαιρέσεων (άρθρο 1 παράγραφος 3 και άρθρο 2 παράγραφοι 4 και 5)
- Καθοδήγηση για την ενσωμάτωση της κλιματικής αλλαγής και της βιοποικιλότητας στην εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Διάρθρωση της παρουσίασης

1. Εισαγωγή

2. Οδηγία 2011/92 (ΕΠΕ)

3. Οδηγία 2001/42 (ΣΠΕ)

ΣΠΕ ΠΟΙΑ σχέδια και προγράμματα; (1/5)

Ποια σχέδια ή προγράμματα:

- ✓ εκπονούνται ή/και εγκρίνονται από μια **αρχή** σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο **ΚΑΙ**
 - ✓ **απαιτούνται** βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων.
- => Καλύπτονται **πράξεις γενικής ισχύος**, είτε νομοθετικές είτε κανονιστικής οδού (C-290/15)!

Εξαιρέσεις:

- * Σχέδια και προγράμματα που εξυπηρετούν **αποκλειστικά** σκοπούς εθνικής άμυνας ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης·
- * Δημοσιονομικά σχέδια/προγράμματα ή σχέδια/προγράμματα που αφορούν τον προϋπολογισμό.

ΣΠΕ ΠΟΙΑ σχέδια και προγράμματα; (2/5)

Μη εξαντλητικά παραδείγματα σχεδίων και προγραμμάτων που απαιτούνται βάσει
ενωσιακής νομοθεσίας

- Προγράμματα δράσης για τη νιτρορύπανση (οδηγία 91/676/ΕΟΚ)
- Σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού (οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60/ΕΚ)
- Σχέδια διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας (οδηγία 2007/60/ΕΚ)
- Προγράμματα μέτρων (οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ)
- Σχέδια διαχείρισης αποβλήτων (οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα 2008/98/ΕΚ)
- Μεταβατικά εθνικά σχέδια (οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών 2010/75/ΕΕ)

«Απαιτούνται» — νομολογία

- Πρέπει να γίνει δεκτό ότι «απαιτούνται» κατά την έννοια και κατ' εφαρμογήν της οδηγίας ΣΠΕ τα σχέδια και προγράμματα των οποίων η έγκριση στηρίζεται σε εθνικές νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις, οι οποίες καθορίζουν τις αρμόδιες για την έγκριση των εν λόγω σχεδίων και προγραμμάτων αρχές, καθώς και τη διαδικασία εκπόνησής τους (Inter-Environnement Bruxelles, C-567/10).
- Ο αποκλεισμός από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ΣΠΕ των σχεδίων και προγραμμάτων των οποίων η έγκριση δεν έχει δεσμευτικό χαρακτήρα θα προσέκρουε στην πρακτική αποτελεσματικότητα της εν λόγω οδηγίας (Inter-Environnement Bruxelles, C-671/16).

ΣΠΕ ΠΟΙΑ σχέδια και προγράμματα; (3/5)

Σχέδια και προγράμματα (Σ/Π) που υποβάλλονται **πάντα** σε ΣΠΕ είναι τα εξής:

- **εκείνα που εκπονούνται** για τη γεωργία, δασοπονία, αλιεία, ενέργεια, βιομηχανία, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων, διαχείριση υδάτινων πόρων, τηλεπικοινωνίες, τουρισμό, χωροταξία ή χρήση του εδάφους **ΚΑΙ** τα οποία **καθορίζουν το πλαίσιο** για μελλοντικές άδειες έργων που απαριθμούνται στην οδηγία ΕΠΕ·
- εκείνα για τα οποία απαιτείται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τα άρθρα 6 ή 7 της οδηγίας για τους οικοτόπους.
- περιλαμβάνουν
Σ/Π που συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ (π.χ. ΕΠ).
Τροποποιήσεις Σ/Π.

«καθορίζουν το πλαίσιο» — νομολογία

D'Oultremont, C-290/15, Inter-Environnement Bruxelles, C-671/16

- Η έννοια των «σχεδίων και προγραμμάτων» αφορά κάθε πράξη η οποία καθορίζει, θεσπίζοντας κανόνες και διαδικασίες ελέγχου εφαρμοστέους επί του οικείου τομέως, **ένα σημαντικό σύνολο κριτηρίων και προϋποθέσεων** για την αδειοδότηση και την εκτέλεση ενός ή περισσότερων έργων δυνάμενων να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- Η ερμηνεία αυτή της έννοιας των «σχεδίων και προγραμμάτων» έχει ως σκοπό να διασφαλίσει ότι οι διατάξεις που **ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον** υπόκεινται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Η έννοια του «σημαντικού συνόλου κριτηρίων και προϋποθέσεων» πρέπει να ερμηνεύεται **ποιοτικά** και όχι ποσοτικά. Είναι αναγκαίο να αποφεύγονται στρατηγικές που ενδέχεται να αποσκοπούν στην καταστράτηγηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία ΣΠΕ μέσω της κατάτμησης των μέτρων.

ΣΠΕ ΠΟΙΑ σχέδια και προγράμματα; (4/5)

Παράδειγμα: Εφαρμογή ΣΠΕ στα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια (ΘΧΣ) - οδηγία 2014/89/ΕΕ.

- Όταν τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια έχουν σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον υπόκεινται στην οδηγία ΣΠΕ (αιτιολογική σκέψη 23 οδηγίας ΘΧΣ).
- Οι πιθανές δραστηριότητες που μπορεί να περιλαμβάνουν τα ΘΧΣ δύνανται, για παράδειγμα, να περιλαμβάνουν: περιοχές υδατοκαλλιέργειας, δραστηριότητες που σχετίζονται με την ενέργεια, τις θαλάσσιες μεταφορές, τον τουρισμό κ.λπ. (άρθρο 8 παρ. 2 της οδηγίας ΘΧΣ).
- Τόσο η οδηγία ΣΠΕ όσο και η οδηγία ΘΧΣ προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

ΣΠΕ ΠΟΙΑ σχέδια και προγράμματα; (5/5)

Μη εξαντλητικά παραδείγματα σχεδίων και προγραμμάτων που απαιτούνται βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ και της Ευρατόμ

Ε
Π
Σ

- **Επιχειρησιακά προγράμματα (ΕΠ) —**
συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ

Κανονισμός περί κοινών διατάξεων (κανονισμός 1303/2013)

- Τα περισσότερα ΕΠ της ΕΕ υπόκεινται σε ΣΠΕ, που αποτελεί τον περιβαλλοντικό πυλώνα της εκ των προτέρων αξιολόγησης·
- Η ΣΠΕ διασφαλίζει τη συστηματική ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών προβληματισμών στα ΕΠ·
- Η ΣΠΕ πραγματοποιείται πριν από την έγκριση των ΕΠ και το ΕΠ και η έκθεση ΣΠΕ υπόκειται σε διαβούλευση·
- Η ΣΠΕ εξασφαλίζει συνέργειες με άλλα συναφή σχέδια και διαδικασίες (π.χ. που συνδέονται με εκ των προτέρων αιρεσιμότητες — σχέδια μεταφορών)·
- Η ποιότητα της ΣΠΕ αντικατοπτρίζει την ποιότητα του ΕΠ και μπορεί να διευκολύνει την υλοποίηση των σχεδίων.

- **Εθνικά προγράμματα**

Οδηγία για την υπεύθυνη και ασφαλή διαχείριση αναλωμένων καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων (2011/70/ΕΥΡΑΤΟΜ)

Τι είναι ο «προέλεγχος»;

Καθορισμός του κατά πόσον ένα σχέδιο ή πρόγραμμα ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Γιατί να διενεργηθεί «προέλεγχος»;

- Για να καθοριστεί αν απαιτείται ΣΠΕ.

Για ποια σχέδια/προγράμματα διενεργείται «προέλεγχος»;

- Σ/Π τοπικού επιπέδου + ήσσονες τροποποιήσεις Σ/Π·
- Σ/Π που καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων· Σ/Π που δεν καλύπτονται από το άρθρο 3 παρ. 2.

Πώς διενεργείται ο «έλεγχος»; (Άρθρο 3 παρ. 5 και παράρτημα ΙΙ)

- Απόφαση **κατά περίπτωση** ή καθορισμός συγκεκριμένων **τύπων** σχεδίων και προγραμμάτων ή **συνδυασμός** και των δύο·
- Κριτήρια παραρτήματος ΙΙ: χαρακτηριστικά Σ/Π· χαρακτηριστικά των επιπτώσεων και των περιοχών που ενδέχεται να επηρεαστούν.

Ένταξη της διαδικασίας ΣΠΕ στη διαδικασία σχεδιασμού

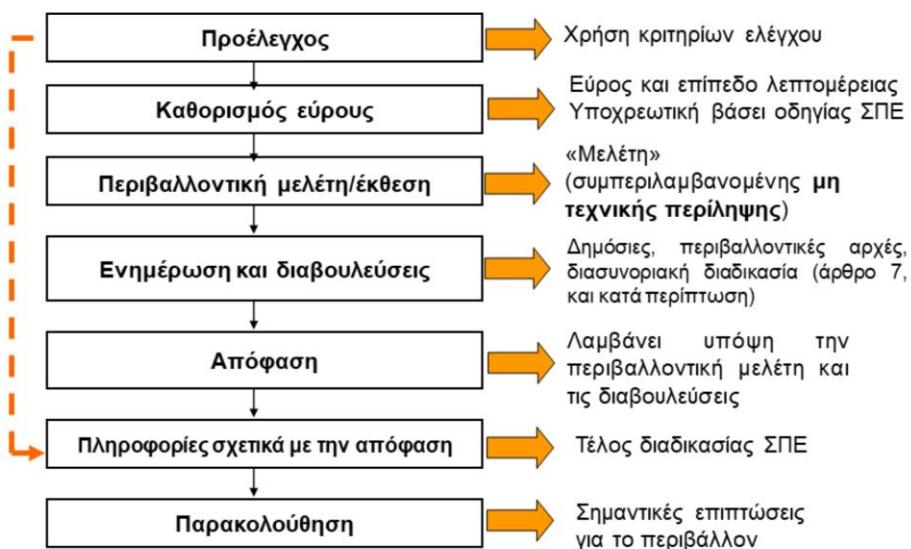
Άρθρα 4 και 11 της οδηγίας ΣΠΕ

- **Η ΣΠΕ θα πρέπει να διεξάγεται:**
 - ✓ κατά την εκπόνηση σχεδίων/προγραμμάτων·
 - ✓ πριν από την έγκρισή τους.
- **Η ΣΕΑ μπορεί να ενσωματωθεί** στις υφιστάμενες διαδικασίες σχεδιασμού για την έγκριση σχεδίων και προγραμμάτων είτε σε νέες διαδικασίες που θεσπίζονται για τις απαιτήσεις της οδηγίας.
- **ΣΠΕ ≠ ΕΠΕ:** η περιβαλλοντική εκτίμηση που διενεργείται στο πλαίσιο της ΣΠΕ δεν θίγει τυχόν απαιτήσεις της οδηγίας ΕΠΕ.

Σχέση ΣΠΕ-ΕΠΕ

- Η ΣΠΕ διενεργείται το συντομότερο δυνατόν, έτσι ώστε να μπορεί να επηρεάσει οποιαδήποτε λήψη αποφάσεων (σ' αυτό το στάδιο μπορούν να αναλυθούν εναλλακτικές λύσεις και να γίνουν **στρατηγικές επιλογές**).
- Μελέτη ΕΠΕ που διενεργείται βάσει της οδηγίας ΕΠΕ δεν μπορεί να απαλλάσσει από την υποχρέωση διενέργειας της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προβλέπει η οδηγία ΣΠΕ, για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών πτυχών της (Inter-Environnement Bruxelles C-567/10).

Η διαδικασία ΣΠΕ

Βασικά στοιχεία ΣΠΕ - Περιβαλλοντική μελέτη (1/3)

Πρέπει να εντοπίζει, να περιγράφει και να αξιολογεί:

- τις ενδεχόμενες **σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του σχεδίου/προγράμματος**, συμπεριλαμβανομένων
 - επιπτώσεων που αφορούν τη βιοποικιλότητα, το έδαφος, τα ύδατα, τον αέρα, τους κλιματικούς παράγοντες
 - επιπτώσεων που αφορούν τον πληθυσμό, την ανθρώπινη υγεία, την αρχιτεκτονική και την αρχαιολογική κληρονομιά, το τοπίο.
- λογικές **εναλλακτικές δυνατότητες** λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους και την γεωγραφική εμβέλεια του σχεδίου/προγράμματος
 - ! **οι εναλλακτικές δυνατότητες πρέπει να περιλαμβάνουν τη «μηδενική» εναλλακτική**, δηλαδή την τρέχουσα κατάσταση του περιβάλλοντος και τη βάσει αυτής πιθανή εξέλιξη εάν δεν εφαρμοστεί το σχέδιο ή πρόγραμμα.

Η ΣΠΕ αφορά ευρύ φάσμα θεμάτων

Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής	Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Βιοποικιλότητα
• ζήτηση ενέργειας (βιομηχανία) • ζήτηση ενέργειας (στέγαση & κατασκευές) • εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στη γεωργία • εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (διαχείριση αποβλήτων) • πρότυπα ταξιδιών και εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (μεταφορές) • εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από παραγωγή ενέργειας • χρήση γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοκομία και βιοποικιλότητα • ...	• κύματα καύσωνα • ξηρασία • διαχείριση πλημμυρών και ακραίων βροχοπτώσεων • καταιγίδες και δυνατοί άνεμοι • κατολισθήσεις • άνοδος της στάθμης της θάλασσας, ακραίες καταιγίδες, διάβρωση των ακτών και εισχώρηση αλατούχου νερού • κύματα ψύχους • φθορές λόγω ψύξης-τήξης • ...	• υποβάθμιση των οικοσυστημικών υπηρεσιών • απώλεια οικοτόπων, κατακερματισμός • απώλεια της ποικιλότητας των ειδών • απώλεια γενετικής πολυμορφίας • ...

Βασικά στοιχεία ΣΠΕ - Περιβαλλοντική μελέτη (2/3)

- Περιγραφή του σχεδίου/προγράμματος και **σχέση με άλλα σχέδια/προγράμματα.**
- Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής.
- Τρόπος με τον οποίο ελήφθησαν υπόψη οι **στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας.**
- Μέτρα μετριασμού (που αποσκοπούν στην πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, εξουδετέρωση οποιωνδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος).
- **Μέτρα παρακολούθησης**
- **Μη τεχνική περίληψη (σημαντικό)**

Βασικά στοιχεία ΣΠΕ - διαβούλευση (3/3)

- Περιβαλλοντικές αρχές
 - κατά τον έλεγχο
 - κατά τον καθορισμό εύρους
 - σχετικά με το **προκαταρκτικό** σχέδιο/πρόγραμμα και την περιβαλλοντική μελέτη
- Με το κοινό
 - σχετικά με το **προκαταρκτικό** σχέδιο/πρόγραμμα και την περιβαλλοντική μελέτη
- Διασυνοριακές διαβουλεύσεις
 - σχετικά με το **προκαταρκτικό** σχέδιο/πρόγραμμα και την περιβαλλοντική μελέτη

Διοργάνωση διαβουλεύσεων με το κοινό και με περιβαλλοντικές αρχές (άρθρο 6)

Πρέπει να ζητείται η γνώμη των **περιβαλλοντικών αρχών** σε όλα τα εμπλεκόμενα ΚΜ.

Από πρακτική άποψη, είναι πιθανώς ευκολότερη η διοργάνωση **διαβουλεύσεων** σε κάθε ΚΜ (γλωσσικές πτυχές, εθνικοί κανόνες σχετικά με τη δημόσια διαβούλευση, χρονικά πλαίσια...) και όχι μια ενιαία δημόσια διαβούλευση.

Έγγραφα που πρέπει να τεθούν στη διάθεση του κοινού: προκαταρκτικό πρόγραμμα, περιβαλλοντική μελέτη + σε περίπτωση χωριστών διαδικασιών: μη τεχνικές περιλήψεις από τα άλλα ΚΜ.

Μετάφραση: για να διασφαλιστεί η κατάλληλη συμμετοχή του κοινού, οι σχετικές πληροφορίες (προκαταρκτικό πρόγραμμα + τουλάχιστον μη τεχνική περίληψη) θα πρέπει να διατίθενται στις γλώσσες των εμπλεκόμενων ΚΜ.

Πρέπει να δοθεί στο κοινό και στους ΕΟ η **έγκαιρη και πραγματική ευκαιρία** εντός **ευλόγων χρονικών περιθωρίων**, να εκφράσουν τη γνώμη τους **επί του προκαταρκτικού σχεδίου** και των **περιβαλλοντικών μελετών**.

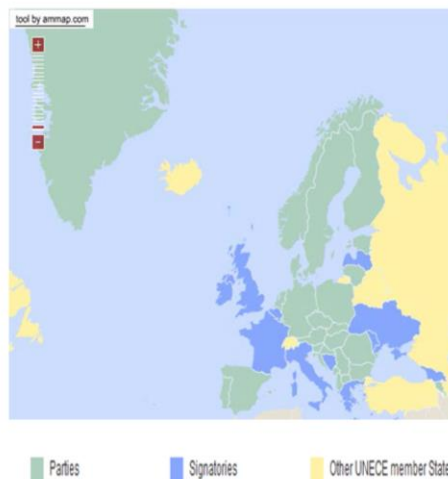
Διασυννοριακή διαδικασία (1/2)

Άρθρο 7 της οδηγίας ΣΠΕ & άρθρο 10 του πρωτοκόλλου ΣΕΠΕ

Πρωτόκολλο UNECE για τη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση της σύμβασης του Έσπο

Εγκρίθηκε το 2003 (Κίεβο), σε ισχύ από το 2010

- 26 συμβαλλόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ
- Πράξη με παγκόσμιο χαρακτήρα — ανοικτή σε όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ

Διασυνοριακή διαδικασία (2/2)

- **Στάδιο I: Κίνηση της διαδικασίας**
 - Κοινοποίηση
 - Επιβεβαίωση από την πληττόμενη χώρα
 - «Μέρος καταγωγής» & «πληττόμενο μέρος»
- **Στάδιο II: Η διαδικασία**
 - Προετοιμασία και παροχή πληροφοριών και τεκμηρίωσης
 - Δυνατότητα υποβολής σχολίων από αλλοδαπές αρχές και από το κοινό
 - Διαβούλευση με περιβαλλοντικές και υγειονομικές αρχές
 - Τελική απόφαση και πληροφορίες για την απόφαση
 - **Πρέπει να θεσπιστούν πρακτικές ρυθμίσεις για τη διεξαγωγή της διασυνοριακής διαδικασίας ΣΠΕ — ad hoc ή μέσω διμερών συμφωνιών.**

Βασικά στοιχεία ΣΠΕ -Παρακολούθηση

- Τα κράτη μέλη πρέπει να παρακολουθούν τις σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εφαρμογής του σχεδίου/προγράμματος προκειμένου:
 - να εντοπίσουν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις·
 - να είναι σε θέση να αναλάβουν την κατάλληλη επανορθωτική δράση.
- Επιτρέπεται η χρήση υφιστάμενων ρυθμίσεων παρακολούθησης.
- Τα μέτρα παρακολούθησης πρέπει να καλύπτονται από τη μελέτη ΣΠΕ.

Βασικά στοιχεία ΣΠΕ – Λήψη αποφάσεων

Άρθρο 8 της οδηγίας ΣΠΕ

Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να λάβουν υπόψη τα ακόλουθα:

- την περιβαλλοντική μελέτη.
- τις γνώμες που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της διαβούλευσης (κοινό, περιβαλλοντικές αρχές).
- τα αποτελέσματα τυχόν διασυνοριακών διαβουλεύσεων.

Βασικά στοιχεία της ΣΠΕ — Ενημέρωση σχετικά με την απόφαση Άρθρο 9 οδηγίας ΣΠΕ

Πληροφορίες σχετικά με την τελική απόφαση πρέπει να παρέχονται στο κοινό, στις περιβαλλοντικές αρχές, σε άλλες χώρες (εάν ζητείται η γνώμη τους):

- Εγκριθέν σχέδιο/πρόγραμμα·
- Συνοπτική δήλωση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ελήφθησαν υπόψη οι περιβαλλοντικές μελέτες και τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων, καθώς και οι λόγοι για την επιλογή μεταξύ εναλλακτικών λύσεων·
- Μέτρα παρακολούθησης

Αξιολόγηση REFIT της ΣΠΕ - Συμπεράσματα

Έλεγχος του κατά πόσο η οδηγία «είναι κατάλληλη για τον επιδιωκόμενο σκοπό»

Η οδηγία ΣΠΕ:

- Αποτελεί ένα βασικό οριζόντιο περιβαλλοντικό νομοθέτημα.
- Ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στους στόχους της.
- Αποφέρει οφέλη στους ευρύτερους στόχους της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων των διεθνών στόχων, π.χ. Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης).
- Έχει ξεκάθαρη ενωσιακή προστιθέμενη αξία.
- Συνάδει με τους στόχους άλλων νομοθετημάτων της ΕΕ.

Ωστόσο,

- Η αποτελεσματικότητα της οδηγίας διαφέρει ανάλογα με τον τομέα και το είδος του σχεδίου.
- Ιδιαιτερότητες ανάλογα με τα κράτη μέλη.

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα
https://ec.europa.eu/environment/eia/index_en.htm

Συλλογή νομολογίας κατ' άρθρο (στα αγγλικά)
https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/EIA_rulings_web.pdf

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!